

Pou de glaç del Torrent Gran

Abrera

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Camí dels sagraments - 08630 Abrera.
Emplaçament En un hort vora el Torrent Gran, seguint el PR-169 a l'alçada del Polígon de Sant Ermengol
Alçada: 113

Coordenades:

Latitud: 41.51464
Longitud: 1.88991
UTM Est (X): 407369
UTM Nord (Y): 4596484

Classificació

Número de fitxa 08001 - 79
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Popular
Segle XVI-XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament d'Abrera. Pl. Constitució, 1. Abrera

Fitxes associades:

[Camí històric d'Abrera \(PR- C 169\)](#)

[Torrent Gran](#)

[El Caramell](#)

Autoria de la fitxa -ArqueoCat - Natàlia Salazar

Data de registre de la ds., 10/02/2007 - 01:00

fitxa:

Descripció

Ubicat al torrent Gran, en un indret on l'aigua ha excavat una gran rasa, cosa que dificulta la insolació i permet mantenir una temperatura més baixa. Si es considera el fet que el flux d'aigua gairebé permanent del torrent Gran, les abundants glaçades que es produïen a l'indret i la proximitat del camí Ral, que permetia transportar ràpidament el gel, es constata que aquest paratge era un lloc ideal per construir-hi un pou de glaç.

Estructura de planta circular, en part excavada sota terra i feta amb un parament de blocs de pedra de factura irregular lligats amb morter de calç. La part superior, que es veu des de l'exterior, està tancada amb una volta semiesfèrica feta amb el mateix material i que presenta al seu punt central una obertura rectangular de petites dimensions, que servia per pouar i desempouar el gel, possiblement amb una politja. Té un altre accés obert a la seva part inferior (al costat oest) de dimensions més grans, una portella que facilitava l'accés als treballadors, l'entrada d'eines i la introducció de palla i boll per cobrir i separar els trossos de gel. El pou va ser reomplert amb terra quan es va habilitar la zona pel conreu, motiu pel qual la fondària visible, que no real; és aproximadament d'uns 10-15m. El sistema de desguàs del pou deu estar colgat de terra. Les proporcions d'aquest element arquitectònic són petites per comparació a altres pous que existeixen a Catalunya. Fa 5 metres de diàmetre interior i 7 d'exterior.

El pou de glaç d'en Margarit, conegut actualment com a pou de glaç del torrent Gran, constitueix una de les poques arquitectures d'emmagatzematge de gel que queden a la comarca del Baix Llobregat.

Història

Es va construir en una data indeterminada, entre els segles XVII i mitjan segle XVIII, i, com la majoria de pous, va estar en actiu fins a finals del segle XIX. La menció documental més antiga que ens consta del Pou de Glaç del Torrent Gran està inclosa al Capbreu del Marquès de Vilafranca de l'any 1751 on es diu que "Antoni Prats confessava una peça de terra vocata la Pesa del Pou de Glas d'en Margarit que afrontava al sud amb el Torrent de Riutort" (antic nom del Torrent Gran). Així, Antoni Prats, pagès d'Esparreguera, i la seva esposa, Maria Estruch, reconeixen al marquès de Vilafranca i de los Vélez, duc de Montalto i senyor jurisdiccional de Martorell, Castellví de Rosanes, Molins de Rei, Abrera i altres llocs del Llobregat, que tenen per a ell una vinya a Abrera que és pertinença d'una propietat més gran.

En aquella època, la família Margarit era una nissaga important d'Abrera, propietària del mas de l'Espluga. El pou de glaç el devien explotar directament o l'arrendaven a qui feia el comerç del gel.

El glaç i la neu de l'hivern s'utilitzaven per refrescar begudes i conservar aliments, o bé com a remei sanitari en el tractament de cops, infeccions, febrades, etc. Tot i que ja s'empraven des de temps anteriors als romans, a Catalunya i a la resta de l'Europa mediterrània, la gran època de consum de neu i glaç natural es donà des del segle XVII fins a finals del segle XIX, fet que va generar un comerç destacat.

Els pous de glaç van proliferar a costa d'un període de baixes temperatures conegut com "la petita edat del glaç", que va afectar el clima de tot Europa des del segle XV fins a mitjan segle XIX. En acabar el segle XIX, l'aparició de sistemes mecànics per fabricar gel artificial fou la causa que en molt pocs anys desaparegués una activitat comercial que havia arribat a tenir un considerable pes en l'economia de moltes

famílies d'àmbit rural. A Catalunya, el sistema més usual per conservar el gel havia estat el dels pous de glaç. Aquests pous eren unes construccions cilíndriques fetes sota terra on es guardava el gel que es formava en uns canals o en unes basses properes. Dins del pou, s'intercalaven successives capes de palla i de gel, el qual, d'aquesta manera, es podia arribar a conservar fins l'estiu. A la nit, el gel es carregava als animals de bast ben protegit amb draps i palla i, de bon matí, arribava a les ciutats per poder ésser venut.

Bibliografia

HURTADO, Víctor; MESTRE, Jesús; MISERACHS, Toni (1995): *Atles d'Història de Catalunya*. Edicions 62, Barcelona, p. 202.

MATA, Victor (2018): *Estudi de l'element patrimonial del pou de glaç d'en Margarit*. Ajuntament d'Abrera. Informe inèdit

PERARNAU, Jaume (1992): *Els pous de glaç de la comarca del Bages*, Quaderns del Centre d'Estudis del Bages, núm. 5.

VIVES, Miquel (2007): *"L'evolució històrica de la xarxa viària entre el Llobregat i el Foix. Des de l'època dels romans fins al tercer decenni del segle XX"*. Tesi doctoral inèdita.

